

Wspomnienie jest formą spotkania

Khain Gibrat

Prof. dr hab. Marian Tischner
zmarł 16 października
2025 r.

16 października zmarł prof. dr hab. lek. wet. Marian Tischner – wybitny specjalista w zakresie rozrodu i biotechnologii zwierząt, ceniony nauczyciel akademicki. Całe swoje życie zawodowe związany był z Akademią Rolniczą w Krakowie.

Marian Tischner urodził się 4.02.1936 r. w Łopusznej k. Nowego Targu w rodzinie nauczycielskiej. Jego rodzina, o długich tradycjach patriotycznych i religijnych wywodzi się z Podhala, co bardzo podkreślał. Jego starszy brat ks. prof. Józef Tischner był znanym filozofem katolickim i kaznodzieją, autorem wielu książek i artykułów naukowych. Młodszy brat Kazimierz jest mgr. inż. zootechniki.

Marian Tischner ukończył Liceum Ogólnokształcące im. Goszczyńskiego w Nowym Targu. W latach 1954-1960 studiował na Wydziale Weterynaryjnym WSR w Lublinie. Po uzyskaniu dyplomu lekarza weterynarii pracował w Ciężkowicach (pow. tarnowski), jako kierownik ekipy do zwalczania gruźlicy u bydła. W tym czasie nawiązał kontakt z prof. Władysławem Bielańskim, kierownikiem Katedry Zoohigieny Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie. Profesor Bielański w decydujący sposób wpłynął na wybór kierunku zainteresowań naukowych Mariana w obszarze biologii i biotechnologii rozrodu zwierząt gospodarskich.

Tuż przed zatrudnieniem na Uczelni odbył 6-miesięczny staż w Ośrodku Zwalczania Niepłodności Bydła w Poznaniu i w Stacji Unasieniania Zwierząt w Kosowie koło Gostynia. Pracę w Katedrze Rozrodu i Higieny Zwierząt na Wydziale Zootechnicznym Wyższej Szkoły Rolniczej w Krakowie rozpoczął w grudniu 1961 roku. Na uczelni tej przeszedł wszystkie szczeble kariery naukowej, od asystenta do profesora zwyczajnego.

W roku 1963 zawarł związek małżeński z Barbarą Kraińską, pochodzącą z lwowskiej rodziny ziemiańskiej, o silnych tradycjach polskich. Jej dziadek i ojciec byli wybitnymi hodowcami koni na kresach wschodnich. Państwo Tischnerowie doczekali się dwóch synów: starszy Marek – lekarz weterynarii i młodszy Łukasz – polonista, filozof.

Żegnamy lekarzy weterynarii, którzy swoją pracą i dokonaniem przyczynili się do rozwoju medycyny weterynaryjnej i służyli lokalnej społeczności, niosąc pomoc dla zwierząt.

Żona Barbara, filolog języka angielskiego, odegrała ważną rolę w karierze naukowej męża. Pracowała jako tłumacz i lektor w Instytucie Zootechniki, a następnie jako nauczycielka w V Liceum Ogólnokształcącym w Krakowie. Jej doskonała znajomość języka angielskiego była nieoceniona w tłumaczeniach licznych publikacji oraz prezentacji na konferencjach i zjazdach naukowych. Z jej bezinteresownej pomocy często korzystali też pozostali pracownicy Katedry.

Państwo Tischnerowie przeżyli wspólnie 60 szczęśliwych lat, do śmierci Pani Barbary w 2023 r.

Stopień doktora nauk rolniczych Marian Tischner uzyskał w 1967 r. po obronie rozprawy doktorskiej pt. „Badania nad przesuwaniem plemników w nasieniowodach tryków” wykonanej pod kierunkiem prof. dr. hab. Władysława Bielańskiego. Stopień doktora habilitowanego nauk rolniczych, z zakresu biologii rozrodu i sztucznego unasieniania zwierząt, otrzymał w 1972 r. na podstawie pracy habilitacyjnej pt. „Rola nasieniowodów i cewki moczowej w transporcie nasienia u tryków”. Po ocenie całokształtu dorobku naukowego uzyskał tytuł i stanowisko profesora nadzwyczajnego w 1982 r. W uznaniu wybitnych dokonań naukowych od 1992 r. był zatrudniony na stanowisku profesora zwyczajnego.

Zainteresowania naukowe Profesora obejmowały zagadnienia fizjologii i biotechnologii rozrodu zwierząt gospodarskich, ze szczególnym uwzględnieniem koni. Zajmował się m.in. morfologią układu rozrodczego samic i samców oraz mechanizmem przesuwania plemników w drogach wyprowadzających, co doprowadziło do opisanego swoistego cyklu płciowego u samców.

W ramach badań nad mechanizmem ejakulacji ogierów był głównym pomysłodawcą opracowania oryginalnego modelu sztucznej pochwy typu otwartego, pozwalającej na pozyskanie frakcji nasienia wolnego od zanieczyszczeń bakteryjnych.

Opracował metodę głębokiego zamrażania nasienia ogierów w tubach aluminiowych, co znacznie ułatwiło procedurę unasieniania klaczy.

Prof. Tischner był zarówno w Polsce, jak i w skali międzynarodowej pionierem badań nad transplantacją i konserwacją zarodków koni. Dzięki wieloletniej współpracy

naukowej z prof. W. R. Allenem z Cambridge, uzyskano w 1976 r. w Krakowie źrebięta po transplantacji zarodków. Zarodki pozyskano w Newmarket i przewieziono samochodem, w jajowodach królic, do Polski. Kolejnym osiągnięciem z tego zakresu była, dokonana po raz pierwszy, międzynarodowa wymiana mrożonych zarodków owiec i koni. Te udane eksperymenty, bardzo wysoko ocenione w środowisku naukowym, przyczyniły się do doskonalenia metod konserwacji i transportu zarodków.

Kolejnym polem zainteresowań naukowych Prof. Tischnera były badania nad wpływem klaczy (maternal effect) na wzrost i rozwój źrebiąt urodzonych w wyniku transplantacji zarodków. W eksperymentach tych zarodki, pozyskiwane od małych klaczy rasy konik polski, były przenoszone do dużych klaczy w typie zimnokrwistym, a urodzone źrebięta kontrolowano do osiągnięcia dojrzałości somatycznej.

We współpracy z Katedrą Fizjologii Zwierząt Akademii Rolniczej w Krakowie prowadził badania nad stresem okołoporodowym u klaczy i źrebiąt.

W bogatym dorobku naukowym Prof. Mariana Tischnera jest około 260 publikacji, w tym 140 oryginalnych prac opublikowanych w anglojęzycznych czasopiśmie naukowych, takich jak „Journal of Reproduction and Fertility”, „Biology of Reproduction” i innych. Pozostałe to opracowania o charakterze przeglądowym, popularyzujące wiedzę i komunikaty zjazdowe.

Profesor jest współautorem 7 książek dla studentów, lekarzy weterynarii i hodowców. Są to „Biotechnologia rozrodu zwierząt gospodarskich” (1993), „Biotechnologia zwierząt udomowionych” (1997), rozdziały w książkach: „Künstliche Besamung bei Nutztieren” (1991), „Andrologia” (1996), „Biologia rozrodu zwierząt” (2007), skrypt „Przeszczepianie zarodków zwierząt gospodarskich” (1988) oraz popularno-naukowe opracowanie pt. „Klonowanie” (1998). W 2010 r. wydał samodzielnie książkę pt. „Weterynaryjne i hodowlane aspekty rozrodu koni. Ogier”. Jest również współautorem filmu pt. „Poród fizjologiczny u klaczy” (1984).

W okresie swojej pracy odbył liczne krótkoterminowe staże naukowe, m.in. w Wielkiej Brytanii, Agriculture Research Council Cambridge i Thoroughbred Breeders' Association Equine Fertility Unit

Newmarket, na wydziałach weterynaryjnych w Belgii (Gent), w Stanach Zjednoczonych: Davis (Kalifornia), New Bolton Center, (Pensylwania), Ithaca (Nowy Jork), a także w Mediolanie we Włoszech. Z pracownikami tych ośrodków utrzymywał długotrwałe kontakty naukowe, dowodem czego są liczne wspólne publikacje.

Aktywnie współpracował także z polskimi ośrodkami naukowymi, m.in. Wydziałem Biologii Uniwersytetu Jagiellońskiego, Wydziałem Medycyny Weterynaryjnej SGGW oraz Zakładem Fizjologii Rozrodu Zwierząt Instytutu Zootechniki.

Wielokrotnie zapraszany był na kongresy i konferencje naukowe, m.in. w Australii, Brazylii, Chinach, Czechach, Francji, Iraku, Irlandii, Jugosławii, Kanadzie, Republice Południowej Afryki, Szwecji, Wielkiej Brytanii, Włoszech, USA, a także w byłym ZSSR. W Polsce organizował również sympozja międzynarodowe i był redaktorem materiałów wydawanych z tej okazji.

W 1982 r. po przejściu prof. Władysława Bielańskiego na emeryturę, przejął funkcję kierownika Katedry Rozrodu Zwierząt na Wydziale Zootechnicznym AR i pozostał na tym stanowisku przez 23 lata.

W latach 1981-1987 dwukrotnie został wybrany prorektorem Akademii Rolniczej w Krakowie. Kadencje te, z powodu ogłoszonego 13.12.1981 r. stanu wojennego w Polsce, były szczególnie trudne. Wymagały często zdecydowanych zabiegów dla ochrony pracowników i studentów szkanowanych w tym czasie.

Profesor Tischner był cenionym i bardzo lubianym przez studentów nauczycielem akademickim. Prowadził zajęcia z rozrodu zwierząt i profilaktyki weterynaryjnej ze studentami Wydziałów Rolnego, Zootechnicznego i Biotechnologii na macierzystej uczelni. Był także koordynatorem i wykładowcą przedmiotu „Andrologia i sztuczne unasielenie zwierząt” na Wydziale Medycyny Weterynaryjnej SGGW (1994-2002). W 1995 roku został uznany przez studentów tego Wydziału najlepszym pracownikiem dydaktycznym. Po przejściu na emeryturę przedmiot ten prowadził także w Centrum Medycyny Weterynaryjnej UJ-UR w Krakowie.

Ponadto był profesorem kontraktowym na Wydziałach Medycyny Weterynaryjnej w Mediolanie (1987) i Messynie (1991).

Był inicjatorem powołanej w 1994 r. na Wydziale Zootechnicznym specjalności „Biologia rozrodu zwierząt”, a także współautorem nowych programów i przedmiotów na tej specjalności, jak również na międzywydziałowym kierunku „Biotechnologia”.

Zawsze starał się promować rozwój wiedzy w ścisłym związku z praktyką. Czynnie uczestniczył w prowadzeniu kursów i szkoleń podyplomowych. Był kierownikiem Podyplomowego Studium Biologii Rozrodu na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej w Krakowie oraz wielu kursów dla lekarzy weterynarii, z zakresu rozrodu i unasielenia klaczy, prowadzonych w Centrum Rozrodu Koni w Łącku. Wielokrotnie był zapraszany do prowadzenia podobnych szkoleń dla lekarzy z Włoch i Austrii.

Wypromował 11 doktorów. Pod jego kierunkiem przygotowano 71 prac magisterskich i inżynierskich. Wielu jego wychowanków zajmuje ważne stanowiska w placówkach naukowych zarówno w Polsce, jak i za granicą.

Recenzował 23 prace doktorskie, 10 prac habilitacyjnych, 12 wniosków o nadanie tytułu profesora nadzwyczajnego, 3 o nadanie tytułu profesora zwyczajnego. Opiniował 3 wnioski o nadanie tytułu doktora honoris causa. Kierował licznymi projektami badawczymi o istotnym znaczeniu naukowym i utylitarnym.

Aktywność naukowa Profesora Tischnera była zauważana i doceniana. Powierzano mu piastowanie ważnych i odpowiedzialnych funkcji w organizacjach i gremiach naukowych o zasięgu międzynarodowym i krajowym.

Dwukrotnie został wybrany do wąskiego, prestiżowego grona członków Standing Committee of the International Congress of Animal Reproduction oraz International Equine Symposia Committee.

W 1998 roku wspólnie z prof. W. R. Allenem z Cambridge utworzyli towarzystwo naukowe „European Equine Gamete Group” (EEGG), które co 2 lata, w różnych krajach organizuje sympozja naukowe poświęcone problemom biotechnologii rozrodu koni.

W uznaniu wybitnych osiągnięć naukowych w 1991 r. został wybrany na członka korespondenta, a w roku 1998 na członka czynnego PAU. Wspólnie z prof. Zygmuntem Ewy reaktywowali w 1992 r. Komisję Nauk Rolniczych PAU, której przewodniczył przez 3 kolejne kadencje. Z jego inicjatywy w 1998 r. rozpoczęto wydawanie ciągłe „Prac Komisji Nauk Rolniczych” PAU. Był przewodniczącym Rady Programowej tej Komisji.

W latach 1999-2002 pełnił funkcję wicedyrektora Wydziału Przyrodniczego PAU. Był aktywnym członkiem wielu innych towarzystw naukowych, sprawując w nich odpowiedzialne funkcje. Był wiceprzewodniczącym i przewodniczącym (1992-1994) Zarządu Głównego Polskie-

go Towarzystwa Nauk Weterynaryjnych, członkiem Komitetu Biologii Rozrodu Zwierząt Użytkowych PAN, Sekcji Uczelni Rolniczych Rady Głównej Szkolnictwa Wyższego, Komitetu Nauki i Techniki przy Radzie Ministrów, Rady Naukowej Instytutu Genetyki i Hodowli Zwierząt PAN w Jastrzębcu, a także przez 24 lata członkiem Rady Redakcyjnej „Medycyny Weterynaryjnej”.

Niezależnie od pracy naukowej Profesor zajmował się praktycznymi aspektami rozrodu koni, współpracując ze stadami ogierów, stadninami i indywidualnymi hodowcami w zakresie oceny płodności klaczy, ogierów, konserwacji nasienia, inseminacji i transplantacji zarodków. W latach 1999-2003 był konsultantem naukowym do sprawowania nadzoru w spółkach hodowli koni Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa. W 2000 roku został Honorowym Członkiem Związku Hodowców Koni Czystej Krwi Arabskiej.

Za swoją działalność naukową został uhonorowany Krzyżem Oficerskim i Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, medalem Komisji Edukacji Narodowej, medalem „Lazzaro Spallanzani” oraz odznaczeniem Societa Italiana Di Embryo Transfer „Giuseppe Aureli International Prize”, nagrodą naukową PAN im. M. Oczapowskiego oraz nagrodami indywidualnymi i zespołowymi I, II° i III° Ministra Nauki, a także licznymi nagrodami Rektora UR w Krakowie.

Profesor Marian Tischner swoje pasje naukowe i dydaktyczne realizował poprzez badania eksperymentalne, konsultacje, spotkania z lekarzami weterynarii, hodowcami koni, wystąpienia i publikacje naukowe oraz prowadzenie zajęć dla studentów studiów stacjonarnych i zaocznych.

Po swoim ojcu, zapalonym pszczerlarzu, odziedziczył niewielką pasiekę. Doskonalił swoją wiedzę teoretyczną i praktyczną w zakresie pszczerlarstwa. W roku akademickim 2010/2011 prowadził „Pszczelarstwo” jako elektyw dla studentów.

Prof. Tischner posiadał uzdolnienia artystyczne, rzeźbił w drewnie. Lubił sport, pływał kajakami, czynnie uprawiał siatkówkę, narciarstwo, piłkę nożną, wspinaczkę i turystykę górską, a ostatnio długie spacerowanie. Wiele czasu poświęcał pięciorgu swoich wnucząt.

Odszedł człowiek nieprzeciętny, znany w kraju i na świecie naukowiec, ceniony przez studentów nauczyciel akademicki, człowiek wielu talentów i zainteresowań, który własnymi pasjami zarażał innych. Oddany rodzinie, miłośnik Podhala.

Adam Okólski